

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1936-37

DRAMA

Urednik: J. Vidmar

Izhaja za vsako premijero

Din 2:50

Okusno Vas oblači le
DAMSKI MODNI SALON

Cene in izdelava solidna

Sonja

GLEDALIŠKA UL. 7

NOVO OTVORJENI
SALON DAMSKIH KLOBUKOV

„OREL“
LJUBLJANA
SV. PETRA C. 13

VELIKA IZBIRA IN PRVOVRSTNA
KVALITETA – NIZKE CENE

IZVOLITE SI OGLEDATI MOJE IZLOŽBE!

PAPIR, pisarniške, tehnične in šolske potrebščine ●

Najugodnejše v največji izbiri ●

IV. BONAČ, Ljubljana ●

Akademiki dobijo pri nakupu popust

Nalivna peresa ●

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1936/37 DRAMA Štev. 12

GEORGE S. KAUFMAN IN EDNA FERBER:

SIMFONIJA 1937

PREMIERA: 11. FEBRUARJA 1937

Ena izmed najznačilnejših stremeljenj moderne literature, zlasti romana, je stremljenje k univerzalnosti. Roman sedanjega časa skuša objeti čim širše življenjske kroge in čim obsežnejše družbene sloje. Že v delu Leva Tolstega se očitno javlja to stremljenje, zlasti v romanu »Vojna in mir«, ki obsega rusko življenje v vseh njegovih plasteh in v vsej njegovi ogromnosti. Isto stremljenje pa se je v delu velikega pisatelja ruske zemlje javilo še na drugačen način. V njegovih posmrtnih delih je izšla tudi krajša povest »Ponarejeni kupon«, ki skuša z moralno tendenco zasledovati učinke nekega zločina od človeka do človeka, dokler ne prebrodi fabula malodane vse ogromne Rusije. Kamen, ki je padel v vodo, požene kroge in valove od središča do najbolj oddaljenih bregov.

Še izraziteje se volja po univerzalnosti javlja v modernem romanu, bodisi v Joycevem načinu, ki skuša umetniško izčrpati vso življenjsko vsebino nekega časa, na primer enega dneva, bodisi v načinu novih ameriških pisateljev, kakor Dos Passosa in njegovih tovarišev, ki nizajo v svojih romanih nepregledne vrste človeških usod, način, ki dejansko vzbuja videz neke univerzalnosti.

Ta literarni način sta skušala prenesti iz romana v dramo avtorja »Simfonije 1937«, G. Kaufmann in Edna Ferberjeva. (Edna Ferberjeva je znamenita ameriška pisateljica, o kateri prinašamo poseben članek, dočim je G. Kaufmann novejšo ime v literaturi; poznan je kot oderski pisec in kot filmski avtor, ki je pred nedav-

nim prejel za neko filmsko komedijo najvišji honorar, ki so ga kdaj izplačala ameriška filmska podjetja.) Razumljivo je, da je bil njun poizkus v drami, ki je mnogo bolj omejena literarna zvrst, veliko težje izvedljiv kakor v romanu. Toda nanizala sta v svojem delu vendarle celo vrsto vzporedno potekajočih človeških usod, ki so med seboj povezane, ki posegajo druga v drugo in ki vse predstavljajo, ne drame neke osebnosti, temveč dramo sodobnega življenja, dramo sodobnega velemestnega duha.

Podoba tega življenja in duha, ki ga giblje, je porazna. Tu imate rodbino. Mož, po prirodi esteta, po poklicu po sili trgovec, žena tipična svetska dama. Njuna hči blodi osamljena in zapuščena v svojih ljubavnih dramah. Potem druga rodbina: mož trgovski bandit, denarni mogotec, žena, bivša garderobjerka, razkošna dama brez izobrazbe, brez kulture, polna želja po pustolovščinah. In še tretja rodbina: mož zdravnik, slaven zdravnik, toda erotičen pustolovec, babjek, žena — ljubeča, kulturna, visokoumna in sin, ki sanjari o častnem in plemenitem življenju za očetov poklic. Nato slavna igralka, ki se je iz črne bede prebila do slave s svojim talentom in s svojo lepoto do bogastva in razkošja. Zdaj je odcvela in živi svoje razkošno, toda v bistvu neznansko bedno življenje, sredi najvišje družbe. Nato propal filmski igralec, ženskar in pijanec v svojem zadnjem ljubavnem razmerju in v svoji agoniji, v poslednjih krčih, v boju za najskromnejši obstanek.

Pod tem svetom živi svoje podobno, dasi elementarnejše življenje, svet služinčadi. Sobarica, vzgojena v strogem, toda lažnjivem puritanskem duhu, in ki je voljna dati svojo ljubezen samo moškemu, ki bi jo vzel, dokler ne naleti na tovariša, ki se poroči z njo, dasi je doma v Evropi že poročen. Poleg njega njen drugi ljubimec, njen bivši ljubimec, ki jo zasleduje in strahuje, in ki naposled krvavo obračuna s svojim tekmečem. In še druga sobarica, ki preudarno hrani skrivnosti svoje gospe, da z njimi lahko izsiljuje dragocenosti in nakit.

Skratka, pošastna slika sodobnega življenja, v katerem se ljudje okrutno in brez pomislekov trgajo in bijo za obstanek in za življenske dobrine. Tu veljata samo gesli: kupčija je kupčija in vsakdo se brigaj za svojo kožo. Ljubezen je prazna laž ali onemogla žeja,

čast je samo še vera slabičev, možje moči in dejanja se ji rogajo. Rodbina razpada in rodbinska čustva umirajo. Življenjske moči usihajo, kajti ta svet niti nima več sile, da bi v njem nastali konflikti, ki bi nujno zahtevali dejanskih obračunov. Posamezniki, ki se prosto-voljno umikajo iz življenja, umirajo teatralno, skoraj smešno in glumaško. Ta svet je v agoniji. Njegovi krči so vsebina »Simfonije 1937«, ki v svoji celoti predstavlja dramo sodobnega življenja.
J. V.

Prizorišča

Prvo dejanje:

1. slika: Salon pri Jordanovih. Ob 10. uri zjutraj.
2. slika: Pisarna Oliverja Jordana. Ob 2. uri in 30 popoldne.
3. slika: Spalnica Kitty Packardove. Ob 4. uri 30 popoldne.
4. slika: Salon pri Jordanovih. Ob 5. uri 30 popoldne.

Drugo dejanje:

Teden dni kasneje.

1. slika: Apartement Larryja Renaulta v Hotelu Alhambra. Ob 4. uri popoldne.
2. slika: Sprejemnica drja Talbota. Ob 5. uri popoldne.
3. slika: Soba za serviranje poleg kuhinje v hiši Oliverja Jordana. Ob 5. uri 30 popoldne.
4. slika: Salon pri Jordanovih. Ob 6. uri popoldne.

Tretje dejanje:

1. slika: Spalnica Kitty Packardove. Ob 7.30 zvečer.
2. slika: Apartement Larryja Renaulta. Ob 7.45 zvečer.
3. slika: Sprejemnica poleg obednice pri Jordanovih. Ob 8. uri zvečer.

Uvodna pesem

Prazni čas, praznih dni
nam v obraz se reži.
Tavamo, krog begamo.
Kam gremo? Odkod? Zakaj?
Se z usodo kregamo:
radosti opoja daj
v ta svet naš podminirani,
falirani, skrahirani,
ki v laž in podlost je odet!
Ker, kakor smo blazirani,
hočemo svoj vek živet.
Čast, ljubezen, stara,
jalova prevara!
Denar le, démon ti da,
veseli dan ali dva!
Ti uboga para!
Uboga para!
Prazni čas, praznih dni
nam v obraz se reži.
Tavamo, krog begamo.
Kam gremo? Odkod? Zakaj?
Se z usodo kregamo.
radosti opoja daj
v ta svet naš podminirani,
falirani, skrahirani,
ki v laž in podlost je odet!
Ker, kakor smo blazirani,
hočemo svoj vek živet.

Edna Ferberjeva

(Iz »Weltliteratur der Gegenwart« I. zvezek.)

Kakor marsikateri član njene generacije je tudi Edna Ferberjeva doma iz srednjega zapada. S celo vrsto dobro pripovedovanih in širokim krogom ustrežajočih romanov si je pridobila tudi v Evropi veliko priljubljenost, ki stalno raste. Zdrav, docela neproblematični realizem, ostro in svobodno opazovanje vsakdanjega življenja sta si spočetka poiskala predmet v črtanju življenjsko sposobnih in samozavestnih ženskih osebnosti iz srednjega stanu. Njene ženske se tudi v poklicnem delu s trdovratno voljo bore zoper vse ovire. Tako na primer Fanny v malomeščanskem romanu »To je Fanny«, v romanu, ki je nekam trezno moralizujoča povest o poklicnem življenju in o gmotnem prospehu meščanske matere in hčere. Knjiga je posebno zanimiva kot socialna študija o ameriško-judovskem miljeju v tipičnem srednjeameriškem mestu, kakor tudi o prometu v veliki trgovski hiši v Chicagu in je v marsikaterem smislu zanimiv pendant k romanom Ludwiga Lewisohna.

Psihološko globlje so njene ženske usode treh generacij v romanu »Dekleta«. V tem delu skuša pisateljica pokazati razvoj družabnih odnosov pod vplivom svetovne vojne. Motiv ženske, značajne in nesentimentalne odreke, ki zdaj pa zdaj spominja na Georga Hermannsa »Jettchen Gebert«, se tu zgosti v podrobno slikanje, v časovno podobo z omejenim obzorjem. Tudi vzgojni roman »Tako velika!« se giblje v skromnem krogu doživljajev poklicne ženske, ki skuša s požrtvovalnim stremljenjem ustvariti svojemu umetniško nadarjenemu sinu trdno eksistenco. Sigurna oblikovalna moč in stopnjevana življenjska zrelost pa tudi tukaj še ne zakrijeta slabosti E. Ferberjeve, ki se je kazala v njenih zgodnjih letih, namreč, njene volje, da bi preostro poudarila materialno plat življenja.

Pisateljico je vodil najbrže pravilen občutek, da njeni omejeni motivi, ki prevladujejo v doslej omenjenih romanih, ne morejo vzbuditi širšega literarnega zanimanja; zato je pred nedavnim s srečnim prijemom in izrazito nadarjenostjo storila poizkus, da bi prodrla v ameriško kulturno življenje preteklosti: najprej v roma-

nu »Komedijantska ladja«, v delu, ki se nekoliko naslanja na Marka Twaina in ki etnološko zelo zanimivo popisuje gledališče, ki se z vsem svojim pisanim igralskim svetom in z najrazličnejšimi ljudskimi tipi prezanimive prvobitnosti prevaža po Missisipiju. Delo obsega dobo od sedemdesetih let do sedanjosti, ki je odpravila primitivne razmere nekdanje komedijantske slave. Nekoliko kvari delo samo dejstvo, da se njegova povest, ki je pripovedovana s tako domiselnim humorjem, zaključuje z mračnim zakonskim konfliktom. Drugo njeno delo te vrste pa je časovno široko načrtana podoba o poselitvi Oklahome, ki jo je povzročila nenadna odredba vlade. Ta proces podaja Edna Ferberjeva z občudovanja vrednim in s podrobnim arhivalnim študijem podprtim obvladanjem snovi v svojem zadnjem delu »Cimarron«, ki nadaljuje tradicijo starega pionirskega romana, dasi ga po svoji kulturno zgodovinski pomembnosti in umetniški zrelosti visoko presega. Romantična lepota indijanske dežele, ki je bila dotlej za belokožce nedostopna, nenadni vdor naseljencev in pustolovcev, žejnih sveta, ki s čisto ameriško brutalno energijo in naglico civilizirajo ogromno popolnoma nekulturno pokrajino, daje nenavadno barvito ozadje za nastop Cimarrona, rojenega in z vsemi energijami nabitega nadčloveka in divjezapadnega silača. Njegovo duhovno potentnost in voljo do tveganja v zvezi z naravo njegove hrabre žene, ki je doma iz aristokratskega juga, lahko smatramo za simbol državotvorne moči novega kontinenta, ki jo je opeval Walt Whitman. Edni Ferberjevi se je posrečilo kronati svoje dosedanje delo z umotvorom pristnega narodnega duha in tako pomembno razmakniti meje ameriškemu ženskemu romanu.

Zaključna pesem

*Srce, ti ubogo, trpeče,
iščeš radosti in sreče,
toda usodne, nemile sile
srce, te tro.*

*Srce, ti uboga stvar, srce!
Trka tvoj udar, srce?
Skoro vrata se odpro!*

*Tam je mir. Tam tišina
tvojih sanj ne zmoti,
tam končane so vse poti.*

*Srce, ti ubogo, trpeče,
saj dospeš do svoje sreče,
ko se ure ti steko.*

Stoletnica Puškinove smrti

Danes pred sto leti je v Peterburgu umrl veliki poet »sonce ruske poezije« — Puškin. V zgodnjih nočnih urah se je končavala in se je končala drama njegovega življenja, kakor poroča očividec v verodostojnih zapiskih:

»Puškin je vse navzoče primoral, da so se sprijaznili s smrtjo, tako mirno jo je pričakoval, tako trdno je bil preverjen, da je usodna ura udarila. Pletnjev je dejal: »ko sem gledal Puškina, se prvič v življenju nisem bal smrti«. Puškin je odločno zavračal našo tolažbo in je na moje besede: »vsi se nadajamo, ne obupuj,« — odgovoril:

»Ne, ni mi več živeti; umrl bom, toda očitno je tako treba!«

V noči na 11. februar je to večkrat ponovil; vprašal je na primer: »Koliko je ura?« in je na moj odgovor nadaljeval pretrgano in presekano:

»Ali se bom moral še dolgo tako mučiti? Da bi bilo vsaj čim preje!«

Skoraj vso noč me je držal za roko; zdaj pa zdaj je prosil za žličko vode ali za zrno ledu in si je zmeraj sam pomagal pri tem; jemal je kozarec z bližnje police, si otiral senca z ledom ter si sam polagal obkladke na telo. Pri tem je zmeraj dejal: »no, pa je, pa je dobro!« Prav za prav po njegovih besedah ni toliko trpel zaradi bolečin, kolikor zaradi silne žalosti.

»Ah, kako mi je težko!« — je vzkliknil včasi in dvignil roke nad glavo, — »srce se mi stiska!«

Nato je prosil, naj ga dvignemo, obrnemo na bok ali naj mu popravimo blazino. Toda preden smo dobro opravili, nas je navadno ustavil z besedami: »no, tako, tako, — dobro; no, zdaj bo, dosti je; zdaj mi je zelo dobro!« ali: »stojte, ni treba, samo za roko me potegni, — no, pa je dobro, sijajno!« Sploh je bil vsaj z menoj popustljiv in ubogljiv, kakor otrok in je storil vse, česar sem ga prosil.

»Kdo je pri ženi?« — je vprašal nekoč.

Odgovoril sem:

»Veliko dobrih ljudi sočustvuje s teboj, sprejemnica in predsoba sta polni od jutra do večera.«

»No, hvala,« — je odgovoril, — »toda pojdi vendarle in reci ženi, da mi je hvala bogu dobro; sicer ji tam dopovedo kaj hudega!«

Kadar sta ga zmogli žalost in bolečina, se je z vso silo bodril in je na moje besede: »potrpeti je treba, dragi prijatelj, nič ne pomaga, toda ne sramuj se svoje bolečine, stokaj, odleže ti,« — pretrgano odgovoril:

»Ne, stokati ne smem, lahko me sliši žena; in smešno, da bi me ta neumnost zmogla, tega nočem.«

(V. I. Dalj.)

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Zupančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Foto atelje-studio

J. POGAČNIK

LJUBLJANA

Aleksandrova cesta 3

se priporoča

**ALFONZ
BREZNIK**

==
LJUBLJANA
ALEKSANDROVA 7
==

Vsa glasbila in strune

CINKOVO BELILO „BRILJANT“

zlati, srebrni, beli, zeleni in sivi pečat

LITOPON „TITANIK“

originalno 30 % blago, odporno proti svetlobi

SVINČENI MINIJ „RUBIN“

garantirano 30 % svinčenega superoksida

KOVINE IN KOVINSKI POLIZDELKI VSEH VRST!

Metavno akcijonarsko društvo, Ljubljana

Telefon 2727

Simfonia 1937

Igra v treh (1. slikah).

Spisala: George S. Kaufman in . . . — Prevedel: J. Vidmar.

Režiser in inscenator: ing. arch. B. Stupica.

Millicent Jordanova	Nablocka
Dora	Mira Danilova
Gustav	Jerman
Oliver Jordan	Daneš
Pavla Jordanova	Vida Juvanova
Ricci	Potokar
Hattie Loomisova	Gabrijelčičeva
Miss Copeland	Polonca Juvanova
Carlotta Vance	Maria Vera
Dan Packard	Cesar
Kitty Packardova	Severjeva
Tina	Juga Boltarjeva

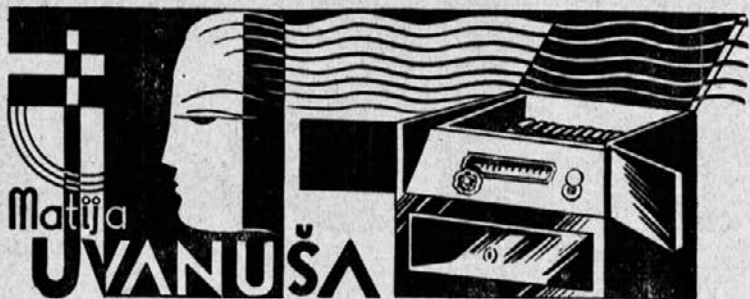
Dr. I. Wayne Talbot	Jan
Larry Renault	Levar
Boy	Starič
Natakar	Veber
Maks Kane	Sancin
Mr. Hatfield	Pianecki
Miss Alden	Slavčeva
Lucy Talbotova	Šaričeva
Mrs. Wendel	Rakarjeva
Jo Stengel	Bratina
Mr. Fitch	Plut
Ed Loomis	Gregorin

Pri klavirjih: g. Bojan Adamič in g. Valens Vodušek. Pleše ga. Pavšič-Bravničarjeva. Chansonier: B. Stupica.

Odmor po

Posodile so trvdke: klavirja: I. Warbinek, Hilšerjeva ulica. Krzno
 hištvo v prvi in četrti sliki: J. J. Naglas, Novi trg. Opremo zdravniške
 Krzno na pohištvu v tretji in deveti sliki

NAJVLJUDNEJE SE PRIPOROČA

Frizer za dame in gospode v pasaži palače VIKTORIJA
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA CESTA ŠTEV. 4

Zobna ordinacija

Dentist teh.

Leopold Smerkoli

laboratorij za moderno tehniko in keramiko
ordinira za zdravljenje zob od 8-12 ure dop.
in od 2-6 ure pop.

Ljubljana VII. Celovška cesta 32 // Telefon 34-48